בשידה תיבה ומגדל. פירש בקונטרס שאין כן בארץ העמים ורבי היא ונראה שרוצה לפרש שידה תיבה ומגדל דוקא ולהכי לא מצי לאוקומי כר' יוסי בר רבי יהודה דהא הוא ממהר אפי' בארץ העמים ובמנס פי' כן דהא על כרחך שידה תיבה ומגדל לאו דווקא נקט אלא משום דנקט בברייתא אלא הוא הדין אפי' רוכב על הסוס כיון דסבר רבי אהבל זרוק לא שמיה אהבל כדפירש בקונטרס וכדמוכח דמסיק דבסוריא על אוירה לא גזרו ואם כן כר' יוסי נמי אתיא והרוצה ליכנס לה בטהרה היינו בקרון או רוכב על הסוס מה שאין כן בארץ העמים דטמא וכן משמע הלשון קצת דקאמר ואפי' רבי לא קא מטמא כו' ומשמע כרבי יוסי אתיא בפשיטות טפי ומיהו על כרחך כר' יוסי נמי לא אתיא אלא מטעם דמסיק אליבא דרבי דדוקא ארץ העמים משום דגזרו על אוירה ועל גושה כו': **אלא בארץ העמים דגזרו על גושה ועל אוירה.** והא דמיבעי לן במזיר בפרק כ"ג (דף נד:) ארץ העמים משום גושה גזרו עליה או משום אוירה גזרו הכי פירושו[א] משום גושה משום דמאהיל על הגוש הוא ועשאוהו חכמים כמאהיל על המת[ב] ויכול להכנס שם בשידה תיבה ומגדל או דילמא על האויר עצמו ולא יוכל להכנס שם בשום ענין[ג] והכא בשמעתא על גושה היינו על מגע גושה ועל אוירה או משום מאהיל על הגוש או משום אוירה ממש: **דגזרו על גושה ועל אוירה.** הקשה הרב ר' יעקב דאורליינ"ש דבמסכת אהלות (פ"ב משנה ג) תנן ואלו מטמאין במגע ובמשא ואין מטמאין באהל עצם כשעורה וארץ העמים ומיכן דמיירי בעפר הבא מחוצה לארץ לארץ והמאהיל עליו דלא מטמא דמשום אויר עצמו גזרו ולא משום מאהיל על הגוש ואין לשון ארץ העמים משמע כן אך יש לומר דאייר כגון שיש דף או גשר שראשו אחד בארץ ואשו בחוצה לארץ ומונחים כלים תחת ראשו שבארץ דאין מביא טומאה עליהן וטהורין[ד] אי נמי אי משום מאהיל על הגוש גזרו עליה איבא לאוקמי כר' שמעון דאמר[ה] קברי עובדי כוכבים אין מטמאין באהל ולא החמירו על ארץ העמים יותר מקברי עובדי כוכבים עצמו ועוד תיבו דבינו תם דהתיא משנה קודם שגזרו על אוירה דאמרינן בפרק קמא דשבת (דף טו:) דמעיקרא גזרו אגזיעת גושו ותו לא[ו]: **אע"ג דאמירה לעובד כוכבים שבות משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן.** אבל משום מצוה אחרת לא היינו מתירין אמירה לעובד כוכבים במלאכה דאורייתא[ז] כדמוכח בפרק הדר (עירובין דף סח.) דהוא יוקא דאשתפיך חמימיה אתו לקמיה דרבא אמר להו לשיילו לאמיה אי צריכה ניחיימו ליה אגב אימיה[ח] וכאורה משמע דציום המילה היה שהיו צריכין לחממו כדי למולו וקודם המילה היה דאי לאחר המילה מסוכן הוא ובלא אימיה מחללין עליו שבת וע"י עובד כוכבים אייריי התם כדפי' שם בקונטר' וכן פי' ר"ח כדאמרינן בפרק מפנין (שבת דף קכט.) דהיה משבעה עד שבעים אפילו אמרה אני אין מחללין עליה את השבת[ט] והא דאמר בסוף מפנין עד מתי פתיחת הקבר אביי[י] (משמיה דרב יהודה) אמר שלשה ורבא משמיה דרב יהודה אמר ז' ואמרי לה ג' לא נחלל עליה שבת קאמרי ופליגי אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי וכולהו ס"ל כנהרדעי דאמרי מיה ג' שבעה שלשים ודוחק לומר[יא] דמעת לעת בעינן והא עובדא הוה תוך ז' של מעת לעת[יב] והא דאמר התם לעיל באידך יוקא דאשתפיך חמימיה ואמר להו רבה נייתו ליה חמימי מגו (ג) ביתיה ומוקי לה על ידי עובד כוכבים ודלא איסורא דרבנן שרי בחלר שלא עירבו משום מצות מילה אבל איסורא דאורייתא כגון לחמם לו חמין אסור ואין ללמוד מכאן איתר לומר לעובד כוכבים להביא ספר בשבת דרך כרמלית[יג] דלא דמי דדוקא משום מילה דהיא דוחה שבת התירו[יא] ומיהו בהלכות גדולות משמע דאפי' איסורא דאורייתא שרי על ידי עובד כוכבים לצורך מילה שפירש דליתו מתוך ביתא דרב הי"ר[יב] לפי זה הא דקאמר נחים ליה אגב אימיה נוקמה תוך ז' ואמרה צריכה אני שמחללין עליה שבת[יג] ונראה דלא יתכן לומר דנחים ליה ע"י ישראל דע"י ישראל היה אסור להרבות בשביל קטן כדאמר בפ"ק דחולין (ד' טו:) המבשל לחולה בשבת אסור לבריא גזירה שמא ירבה בשבילו אבל ע"י עובד כוכבים ניחא דשרי להרבות ושמא דוקא לצורך המילה הוא דשרי אבל לצורך דבר אחר אפילו ע"י עובד כוכבים אסור להרבות והא דתנן בפ"ב דביצה (דף כא:) לא יחם אדם חמין לרגליו אלא מ"כ ראויין לשתיה ואמרי' נמי בגמרא דביצה (ד' יז.) ממלאה אשה קדירה בשר אע"פ שאינה צריכה אלא לתחיכה אחת וכן ממלא נחתום חבית של מים אע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד משום שמחת יום טוב התירו חכמים להרבות[יד]: **הדרך אמר אביי.** פי' לא משום קושיא דרבא חזר בו דאביי לא תשיב ליה פירכא דסבר לא פלגינן דיבורא דאקושיא דרבא לא משני מידי אלא נראה לו סברא לומר טפי דבמתרוייהו לא קנה דיד בעל השטר על התחתונה: ומתנת נכסים לקדיימת לן לקמן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שהוא בכלל נכסים הילכך אי מהימן אהאי מהימן אהאי דלא אמר לא פלגינן דיבורא או דלמא פלגינן: **מידי דהוה אגט אשה.** שנאמרה להביא את גיטה ולומר בפני נכתב: **אחד זה ואחד זה.** בין עצמן ובכסי בין כל נכסיי: **הכותב כל נכסיו לעבדו.** כגון כל נכסיי נתונין לך: **יצא בן חורין.** שאף הוא בכלל נכסים וכל שאר נכסים נמי קנה: **שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין.** קרקע לאו דווקא כדאמר בגבא בתרא בפ' מי שמת (דף קנ.): **לא יצא בן חורין.** דבשלמא ריש דלא גלי דעתיה דנחית לשיורא לא אמרינן דשייר אבל הכא דנחית לשיורא אמרינן לדידיה נמי שייר וכי אמר כל נכסיי (ט) לך אשאר נכסים קאמר ולחנופי ליה קאתי ולא שחרייה כיון דלא אמר ליה עצמך ונכסיי: לעולם

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פי"ל מהל' טומאת מת הל"י:

מ ב מיי' שם הל"ה:

מא ג מיי' פ"ו מהל' שבת הל' יא [טוש"ע או"ח סי' ש"ו סעיף י"ח ועי"ש בהג"ה ובמג"א סי' ש"מ סק"ז]:

מב ד ה מיי' פ"ז מהל' עבדים [הל"א] הל"ב ממג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף ט:

מג ו מיי' שם [ופ"ג מהל' זכיה הל"ו] סמג שם טוש"ע שם סעיף ז [שו"ע סי' רמט סעיף ל]:

מוסף רש"י

כיבוש יחיד. דוד כיבשה ולא היו כל ישראל שם והיא מרס לוכה (לקמן מז:). **הנכנס לארץ העמים.** מרץ העמים ממטא בהאל (ערובין ל:). **בשידה.** מרכבת נשים, עגלה עשויה כקופסא (שם). ומגדל. מקטיר"ר (שם). **דאמירה לעובד כוכבים שבות.** מדרבנן (ב"מ צ:). **הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין.** שהרי הענד בכלל נכסים ומצלת שהקנה לעבד את גופו עם שאר נכסים (רשב"ם ב"ב קמט:). **שייר קרקע כל שהוא.** לכתב חון מן הקרקע כל שהוא, לא יצא בן חורין. דלא ידענן הי קרקע שייר וכבל כל שהוא אמרינן הלי שייר, וכיון דקרקעות לא קנה, לגופיה נמי לא קנה, דלא פלגינן דיבורא, האיל ומכל דיבורא אקני ליה גופיה ונכסים, ופלגא דיבורא לא איתקיים, אידך פלגא נמי לא מקיים (לקמן מב.) אי: שהענד הוקם לקרקעות דכתיב והתנחלתם, והלי קרקע כל שהוא אינא לאימר שעל הענד הוא אומר ומתנה שאינו בן חורין, וגם הנכסים לא קנה, וה"ל אם אמר חון ממטלטלין כל שהוא, דלמאן דס"ל לקמיה שעשו המטלטלין שיור לאלא לענד, דלמאן הלי ענד הוא המטלטלין שייר, דענדא מיטלטל, אבל אם אמר כל נכסיי נתונים לך חון משדה פלוני, הרי הוא בן חורין, שהענד אינו בכלל אותו שדה שפירש (ב"ב שם).

פסקי רי"ד

ת"ר הקונה שדה בסוריא בקונה בפרוורי ירושלים למאי הלכתא אמר רב ששת לומר שכותבין עליו אונו אפילו בשבת פי' שטר מכירה [כמו] והיו אונות ושטרות יוצאים על שמו: משום ישוב א"א פי' לגרש בנגנים ולישב בה ישראל מותר: בשבת ס"ד אלא כדאמר רבא אומר לכנעני ועושה הכא נמי אומר לכנעני ועושה ואע"ג דאמירה לא"י שבות משום ישוב א"א לא גזור רבנן ואע"ג דחכמים העמידו דבריהם במקום עשה ה"מ שבות הנעשה ע"י ישראל כגון הזאה שבות שאינה נדחית מפני הפסח כדאמר' באלו דברים בפסחים (סב:) וכגון הבאת אזמל ע"י ישראל במבוי שלא ערבו אבל אמירה לא"י שבות שאין ישראל עושה שום מעשה אלא דבור בעלמא דוחה' שבות זה אצל מצוה כדאמר' גבי מילה בהדר עם הנכרי (עירובין מז:) בההוא יוקא דאישתפיך חמימיה והיה מבוי שלא נשתתפו בו והתיר רבה (שיתידו) [שיבאו] ע"י נכרי ורצה אביי להקשות לו הזאה שבות ואינה דוחה הזאה מפני הפסח אף אמירה לנכרי שבות נמי ולא דחהה מפני מילה וא"ל רב יוסף ולא שנא לך בין שבות שיש בו מעשה לשבות אאין בו מעשה פי' שבות הנעשה ע"י מעשה ישראל כגון הזאה וכיוצא בה העמידו חכמים דבריהם במקום כרת אבל אמירה לנכרי שאין שם מעשה ע"י ישראל אלא אמירה בלחוד לא העמידו דבריהם במקום מצוה (עיי' בע' יד בס' המכריע): **ת"ר עבד שהביא גיטו מדינת הים צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם כאשה המביאה גיטה.** פי' דאמרי' במתני' א' גיטי נשים ואחד שחררוי עבדים שוין למוליך ולמביא דכתיב בו עצמך ונכסיך קנויין לך עצמו קנה. פי' המורה דנאמן הוא על שחרורו לומר בפני נכתב ואין צריך עדים לקיימו נכסים לא קנה דבעי עדים לקיים כשאר קיום שטרות ואינו [נ"ל] (צ"ל) דאשה המביאה [אח] גיטה שהיא צ"ל בפני נחתם מוקמנן לקמן בשלהי פרקין כגון דאמר לה את תהי שליח להולכה עד דמטית לב"ד פלוני וכדי שלא תחלוק בשליחות כדאמרן לעיל הצריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם

מסורת הש"ס

[לקמן מז. מז: ע"ז נח.],
ב) עירובין ל: מיר נה. מגיגה כה., ג) ב"ק פ:, ד) [שבת קנ. עירובין סז: ב"ק פ: ב"מ ל.],
ה) לקמן מב. ב"ב קמט: פאה פ"ג מ"ח, ו) [לפנינו שם ובמלה כב. איתא כל המנוגן],
ז) [ינמות סא.], ח) [וע"ע תוס' שבת טו: ד"ה ואפוליה],
ט) [לפנינו שם ליתא],
י) ואיירי ע"י ישראל. רש"ל,
יא) [וע"ע בתוס' בתוס' ב"ק פ: ד"ה אומר],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבי מטמא וכו' מפ' בעירובין נ"ב סוף ד' ל: (ב) ד"ה לא יצא וכו' כל נכסיי נתונין לך אשאר: (ג) תוס' ד"ה אע"ג וכו' תמיני מגו ביתאי ומוקי לה וכו' דרבנן בחצר שלא עירבו שרי משום:

לעזי רש"י

רוקרייי"ש [דוקידי"ש]. דוכסריות, מחרוזת.

מוסף תוספות

א. אויר ארץ העמים שגזרו עליו. תוס' סלא"ש. ב. מפני מתי מבול אר מפני רוב מישראל שנהרגו בחר"ל. תוס' מיל מד: ד"ה אלא. ג. שהחמירו בה יותר מבאהל המת כדי שלא יצא מארץ לחר"ל. תוס' מיל מד: ד"ה אלא. ד. דאין מביא את הטומאה מחר"ל לארץ. תוס' סלא"ש. ה. ואפי' לצורך מילה דהיא גופה דחיא שבת. תוס' סלא"ש. ו. משמע דאי לא צריכה אימיה לא שרי אפי' ע"י נכרי. תוס' ע"ז פ: ד"ה אומר. ז. אבל עושין לה ע"י ארמאי. תוס' סלא"ש. ח. דהני ג' דז' ולי. רשב"ש שבת קנ: ד"ה דמעת. ט. והלכך משכחת לה למילה בז' שלה וכגון שנולד בערב. רשב"ש שבת קנ: ד"ה דמעת. י. כדי ללמוד בו. תוס' ב"ק פ: ד"ה אומר. יא. ע"י נכרי איסור דרבנן. תוס' ב"ק פ: ד"ה אומר. אבל משום מצוה אחרת אסור אפי' בכרמלית דדרבנן. תוס' סלא"ש. יב. דהוי איסורא דאורייתא. תוס' ב"ק פ: ד"ה אומר. יג. אפי' ע"י ישראל. תוס' סלא"ש.

פסקי רי"ד (המשך)

אבל אם הביאה גיטה ואמרה כי בעלה נתנו לי לצמיתות אינה צריכה לומר כלום והיא נאמנת לומר כי בעלי נתנו לי ולא חיישינן לזיופא פי' שמא היא זייפתו דהכי אמרינן לקמן אשה כי מטי גיטה לידה איגרשא לה פי' למה היא צריכה לומר בפני נכתב ובפ"ג אלמא כל זמן שמרצייאה גיטה ואומרת כי בעלי גירשני בזה אינה צריכה לומר כלום וב"ד מאמינין לה ומשיארין אותה הה"מ נמי עבד שהביא גיטו ואמר כי רבי נתנו לי ושחררני נאמן הוא ומתירים אותו בישראלית ואינו צ"ל כלום ולא חיישינן שמא הוא זייפו אלא נאמן לומר רבי נתנו לי כמו שהאשה נאמנת בגיטה אבל בנכסים אינו נאמן עד שיקיים החתימה דחיישינן לזיופא דדוקא בנו אשה

ח) נראה דל"ל מתוך שלא קנה נכסים לא קנה עצמו ולא פלגינן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לעולם הוא בן חורין. דלמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי: **עד שיאמר.** סתם חוץ מדבר מועט ולא יפרש מה הוא משייר דהתם אמרינן לאחד מריבוא דקאמר היינו עבד ואיהו לא מחייב ליה אלא כאחד מריבוא בנכסים אע"ג דשוי טפי. ומדקאמר ר"ש לעולם הוא בן חורין אשמעינן לא שנא היכא דקנה שאר נכסים עמו כגון שפירש השיור ששייר חוץ מקרקע פלוני דהשתא קנה עצמו ושאר נכסים חוץ מן השיור ולא שנא היכא דלא קנה שאר נכסים כגון שלא הזכיר שם הקרקע ששייר דכתב ליה חוץ מבית כור קרקע דהשתא לא קנה שוס קרקע דבכל חד וחד איכא למימר היינו ההוא דשייר אפ"ה הוא בן חורין דהוא לאו קרקע הוא ולא שייריה אלמא פלגינן דיבורא דהא כל נכסי לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד חוזר בנכסים מתנת שכיב מרע הוא ואינו חוזר בעבד שהרי יצא עליו שם בן חורין אלא אמר רב אשי התם היינו טעמא משום דלאו כרות גיטא הוא: אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו: ערער כמה אילימא ערער [3]חד והאמר ר' יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים ואלא ערער תרי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני [3]אלא ערער דבעל: **מתני'** [3]**המביא גט** ממדינת הים ואינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוו למוליך ולמביא וזו [7]אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים: **גמ'** [8]מאי אינו יכול לומר אילימא חרש חרש בר אתויי גיטא הוא והתנן [9]הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן [10]אמר רב יוסף [11]הכא במאי עסקינן כגון שנתנו לה כשהוא פיקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש: אחד גיטי נשים ואחד שיחרורי עבדים: תנו רבנן בשלשה דרכים שוו גיטי נשים לשיחרורי עבדים [12]שוו למוליך ולמביא [13]וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים [14]וכל השטרות העולים

לעולם הוא בן חורין עד שיאמר [1]כל נכסיי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מריבוא שבהן והאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אע"פ שקילם רבי יוסי את רבי שמעון הלכה כר' מאיר דתניא [6]כשנאמרו דברים לפני ר' יוסי קרא עליו המקרא הזה [1]שפתים ישק משיב דברים נכוחים ומי אמר רב נחמן הכי והאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן [2]שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד חוזר בנכסים מתנת שכיב מרע הוא ואינו חוזר בעבד שהרי יצא עליו שם בן חורין אלא אמר רב אשי התם היינו טעמא משום דלאו כרות גיטא הוא: אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו: ערער כמה אילימא ערער [3]חד והאמר ר' יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים ואלא ערער תרי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני [3]אלא ערער דבעל: **מתני'** [3]**המביא גט** ממדינת הים ואינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוו למוליך ולמביא וזו [7]אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים: **גמ'** [8]מאי אינו יכול לומר אילימא חרש חרש בר אתויי גיטא הוא והתנן [9]הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן [10]אמר רב יוסף [11]הכא במאי עסקינן כגון שנתנו לה כשהוא פיקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש: אחד גיטי נשים ואחד שיחרורי עבדים: תנו רבנן בשלשה דרכים שוו גיטי נשים לשיחרורי עבדים [12]שוו למוליך ולמביא [13]וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים [14]וכל השטרות העולים

כרות גיטא הוא משום דאיכא למימר מדשייר בנכסים שייר נמי בעבד ולפי זה בתין לו אלא אותה העיר דלא שייך למימר מדגתת לשורא שייר נמי עבד מודה ר"מ דיאלא לחירות דפלגינן דיבורא ואין משמע כן בתוספתא כדפירש' ולשון אפי' אינו מיושב דאפילו אין לו אלא אותה העיר משמע דכ"ש יש לו שאר נכסים דיאלא לחירות ואדרבה ר"מ לא פליג אלא שאין לו שאר נכסים: **שפתים** ישק **משיב דברים נכוחים.** כשאדם אומר דברים נכוחים אותם שסביבותיו משיקין שפתותיהם זו לזו שאותקין ואין יודעים מה להשיב: **ואינו** חוזר בעבד. וא"ת ואמאי יאלא בן חורין יד) [ומותר בגת מוריון יט)] [7] הא מתנת שכיב מרע הוא ולא קנה אלא לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה [8] וי"ל בדכתב ליה מהיום [9] אי נמי אפילו סתמא דכיון דדעת שכיב מרע לשחררו [10] דעתו שיקנה בשעה שראויה לשחרר דהיינו מחיים וא"ת כיון [11] דסתמא דדעת של שכיב מרע לחזור בו אם יעמוד [12] אמאי אינו חוזר בעבד וי"ל דהכל תקנת חכמים היא גם מה שאינו חוזר בעבד דמסתמא דעתו כמו שיאמרו לו חכמים [13] ומיהו אם כתב בהדיא מהיום אם יומות עו) [מהיום אם לא ימות] אין נראה שיועיל לענין זה יאא עליו אם בן חורין לומר שאינו חוזר בעבד מאחר שהתנה בפירוש: **התם** משום דלאו כרות גיטא הוא. וא"ת דכפ' מי שמת (ב"ב דף קנ.) [14] [בעי למימר] עבדא כמקרקעי דמי ופריך עליה מהך דשייר בנכסיו כל שהוא לא יאא בן חורין וקאמר עלה רב דימי עשו מטלטלין שיור אלא עבד וא"ל רבא לרב נחמן מ"ט וא"ל משום דעבדא כמטלטלי דמי ומטלטלי הוי שיור אלא עבד ומשני רב אשי אגן משום דלאו כרות גיטא הוא מתניגן לה משמע דרב נחמן דפי' טעמא משום דעבדא כמטלטלי דמי ליה טעמא דלאו כרות גיטא הוא ואורי"ת דהתם ס"פ אגן משום דלאו כרות גיטא הוא מתניגן שכך השיב ר"נ לרבא ולא משום דעבדא כמטלטלי הוא שלא השיב כן רב נחמן מעולם ודהשתא רב אשי דהתם לטעמא דפירש הכא טעמא דר"נ הוי משום דלאו כרות גיטא הוא כמו שהוא מפרש שם: **והאמר** ר"י ד"ה בו'. אי"ת דעיקר מילתא דר"י איתמר בפ"ב דכתובות (דף כג.) גבי פלוגתא דמעלין לכהונה ע"פ עד א' ואע"ג דהתם נמי מייתי ליה כלישנא דמייתי לה הכא:

[וע"ע תוס' כתובות כו. ותוס' ב"ב לב. ד"ה והאמר כתנו הכי בשם ר"י]:

סמוך אהני. שפוסלין המתימה ולוקמה בחזקת אשת איש: **אלא** ערער דבעל. וה"ה עערער לקוחות שבאה אשה לטרוף מהן כדאמרינן בירושלמי: **שוו למוליך ולמביא.** וא"ת בשלמא באשה הוי משום עיגונא אבל בעבד [7] מה עיגון יש לאי משום [8] דאסור בגת חורין [9] ובשפחה [7] לא ליתביה האי שליח לעבד גט זה שהביא ממדי"ה ולא יאסר בשפחה וי"ל דהשוו עיגון הא דאסור בגת חורין ומה שאינו מתחייב במלות: **ששון גיטי נשים לשחרורי עבדים.** מיפכא הוה ליה למימר ששוו שחרורי עבדים לגיטי נשים דעיקר דין מוליך ומביא הוי באשה [10] אלא אגב דעד השתא איירי בגיטין נקטיה בריש [11]:

בשעת נתינה עדיין הוא יכול לומר וגם ממאי דאמרן כיצד יעשה יטלנו ממנו ויחזור ויתן אלמא אע"פ שיצא השליחות מידו נאמן התם היכא דלא אתא בעל ומערער אבל הכא דקא אתי בעל ומערער אי אמר מקמי הכי נאמן ואי לא לא. **המביא גט** ממדינת הים וכו' מאי אינו יכול אילימא חרש שאינו לא שומע ולא מדבר ואתחרש בר אתויי גיטא הוא **והתנן הכל כשרים** להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן פי' מפני שאין בהן דעת ואין שליחותם שליחות: אמר רב יוסף הכי במאי עסקינן כגון שנתנו לו כשהוא פקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש. והאידנא שוותה א"י למדינת הים דלא שכיחי בה שיירתא שאין שם עולי רגלים ולא בתי דינים קבועין ואין עדים מצויין לקיימו הילכך צריך השליח לומר בפני נכתב ובפני נחתם כדי שיקיימו ולא יוכל עוד הבעל לערער ואם לא אמר אין האשה מותרת להנשא עד שיתקיים הגט בחותמיו:

מתני' אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוים למוליך (והמביא) [ולמביא] וזו א' מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים. פי' לענין דין שיוכל לקיימו דשויוה רבנן כבי תרי מה שאין בין בשאר שטרות שצריכין שני עדים לקיים את השטר ואין השליח נאמן כשני' שאם שלח הלוה שטרו למלוה ע"י שליח אין השליח נאמן לקיימו: **כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים** אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים חוץ מגיטי נשים ושחרורי **עבדים רבי שמעון אומר כלן כשרים לא הוזכרו אלא [בזמן] שנעשו בהדיוט** פי' כל השטרות שנעשו ע"י ב"ד אומות העולם אע"פ שחותמיהן החתום בתוכן נכרים כשרים דדינא דמלכותא דינא אע"פ שהנוהן והמקבל ישראל חוץ מגיטי נשים דלאו בני כריתות נינהו דאיל ולא שייכי בתורת גיטין וקדושין אבל על הדינים נצטוו בני נח וכן שחרורי עבדים דלכל פסולא דאורייתא שוי שחרור עבד לגט אשה דגמרי' לה לה מאשה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מסורת הש"ס

ו) [תוספתא פ"ש דפאה], ז) ב"ב לב. כתובות כו. קידושין עג.; ג) לעיל ד.; ד) קידושין נ.; ה) [לעיל ב.]; ו) לעיל ה. לקמן כב.; ז) [לעיל ה.]; ח) [לקמן י.]; ט) [שם]; י) [לקמן לט:]; יא) [דברים כד]; יב) [ע' בפירוש רש"י בסוף מסנה לעיל ב. ד"ה אם ובב"ה יתקיים]; יג) [דף י.]; יד) רש"ל; טו) עי' מהרש"א; טו) גי' מ"ל; יז) [ושם ד"ה אמר ליה].

תורה אור השלם

1. שְׂפָתַיִם יִשָּׁק מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכֹחִים:
משלי כד כו

מוסף רש"י

לעולם הוא בן חורין. אם שייר קרקע כל שהוא, דשייר קרקע ולא עבד (רשב"ם ב"ב קמט:) וכ"ש סבר פלגינן, דומיא דזכיר קרקע בשיורא, קרקעות הוא דלא קנה אבל הוא עצמו לגיסא לספוקי בשיורא קנה (לקמן מב.). **עד שיאמר כו'** חוץ מאחד מריבוא. עד שיהיה השיור ששייר סתם, ואמר כל נכסי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן, שהוא אחד מרבוא אעבד קאי ואינו משוחרר ולכך כתב לעבדו כך, ומ"מ לא קנה כלום (ב"ב שם) דמין דלא פירש שיורא, אמרינן היינו אינו דשייריה, ולדידיה לא משיב ליה אלא אחד מרבוא (לקמן מב.). **יתקיים בחותמיו.** יבאו המכירים המתימה וכשר (לעיל ד:). **זו אחת מן הדרכים.** שמביא גט אי אפשר ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם (קידושין ג.). **חוץ מחרש שוטה וקטן.** דלאו בני דעה הינהו ואין יכולין לעשות שליח לגרשה כדאמרינן בקידושין (מב.) דאין קטן נעשה שליח, ואיהו הדין לגט (לעיל ה.). **וכל גט שיש עליו עד כותי פסול.** דמשיחי לעדות שקר (לקמן י.).

מוסף תוספות

א. חוץ מקרקע פלוני דהשתא קנה עצמו ושאר נכסים חוץ מן השיור. תוס' הרא"ש. ב. ששייר. תוס' הרא"ש. ג. אלמא חצי הכחוש מיהא נוטל, [אבל שלא יתן לו כלום, הא דאי לא. ריטב"א], ולא שנא משייר ממוכר או נותן, ועוד, דבמתנה ממש אשכחן כה"ג דקנה וכו'. רשב"א. ד. דהא דאשמועינן לר"ש דפלגינן דיבורא היינו. תוס' הרא"ש. ה. וכיון דאין לו אלא מה ששייר. רא"ש. ו. דמטעם דנחת לשורא לא שייך למימר לא יצא בן חורין אלא היכא דיש לו נכסים אחרים דאמרי' מדשייר אותה העיר ואותה שדה שייר נמי העבד, וכל נכסי דקאמר קאי אשאר נכסים, אבל אם אין לו אלא אותה העיר ואותה שדה ע"כ לא מצי קאי אלא אעבד ואמאי קאמר ר"מ לא יצא לחירות, אלא לאו משום דקא סבר לא פלגינן דיבורא. תוס' הרא"ש. ז. אפי' אם מת. תוס' הרא"ש. ח. [ד]כבר קדמו הירושלמי. תוס' הרא"ש. ט. ומ"מ בנכסים חוזר כמו בכל מתנת שכיב מרע. תוס' הרא"ש. י. וא"א לו להשתחרר לאחר מיתה. תוס' הרא"ש. יא. דבתר דעתו אזלינן, א"כ. תוס' הרא"ש. יב. כשאר מתנת שכיב מרע. תוס' הרא"ש. יג. ודבר דעתו אזלינן, א"כ. תוס' הרא"ש. יד. דאמרי דגבי העבד כיון דיצא עליו שם בן חורין כבר קדשו השם ואינו חוזר בו. שיטת קדמונים. וכ"מ שפיר דייק מהכא דפלגינן דיבורא (ד)כיון דכתוב בשטר כל נכסיו וזהו משתחרר אע"פ שאינו זוכה בנכסים. תוס' הרא"ש. יד. בבני שני עדים. רמב"ן. טו. שמאחר שהגט בידו אע"פ שאינו מקויים. מאירי. טז. דלמא גט פסול הוא, דהא צריך קיום מדבריהם. שיטת קדמונים. יז. דלמא גט כשר הוא דה"ל בן חורין. שיטת קדמונים. ומתוך כך תקנו שיהא השליח נאמן ולא יהא האדון יכול לערער וישא בת חורין. מאירי. יח. ובשחרורי עבדים משום דאיתקש לגיטי נשים הוא, דהשוו אותם חכמים לכל דיניהן. רשב"ם. יט. [וכרשב"ם מקשה ופינו].

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ג מהלי' זכיה ה"ה טוש"ע חו"מ סי' רמ"ז סעי' ד]:
מד ב מיי' פ"ז מהלכות עבדים הלכה ט טוש"ע חו"מ סי' רנ סעי' טו [וי"ל סי' רסז סעי' עח]:
מה ג מיי' פ"ז מהלי' גירושין הל"ב סמג עשין ג [טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' גג]:
מו ד ה מיי' שם הל' יח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמב סעי' ו:
מז ו מיי' פ"ו מהלי' עבדים הל"ז סמג עשין עו טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מה וסעי' נא:
מח ז מיי' שם הל"ו טוש"ע שם סעי' מז:
מט ח מיי' שם הל"ח [ופכ"ז מהלי' מלוה ה"ח] טוש"ע שם סעיף מו [חו"מ סי' קח סעי' ח]:

פסקי רי"ד

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן שי"מ שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד חוזר בנכסים מתנת ש"מ [הוא] וקי"ל ששי"מ כל זמן שלא מת חוזר במתנתו ואינו חוזר בעבד שהרי יצא עליו שם בן חורין ואסור עוד להשתעבד בו. ופלגי' דבורא שבעבד דבריו קיימין ובנכסים אין דבריו קיימין וחוזר בהן: **מתני'** המביא גט מא"י אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אם יש עליו עוררים יתקיים בחותמיו. פי' המורה שהבעל מערער שהוא מזוייף יתקיים בחותמיו פי' אם יעידו העדים על חתימת ידיהן או עדים אחרים יכירו החתימה כשר. ואם אין עליו עוררים מסתמא כשר דהא בקיאין לשמה ועדים מצויין תמיד לקיימו כדאמרי' בתי דינים קבועי. והנאמן פי' המביא גט מא"י וכו' כיון דבא"י שכיחי שיירתא מפני שבתי דינים קבועין שם בשני ובחמישי כתקון עזרא אינו צריך שיאמר השליח כלום אלא יתנו ונשאת בו ולא חיישינן לערער הבעל שאם יבא ויערער שכיחי שיירתא אבל במדינת הים דלא שכיחי שיירתא אל יתנוהו לאשה עד שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם או עד שיתקיים בחותמיו דחיישינן שמא יבא הבעל ויערער ואין עדים מצויין לקיימו ונמצא גט בטל ובניה ממזרים. **אם** יש עליו עוררים. ערער כמה אילימא חד והא א"ר יוחנן דברי הכל אין [ערעור] פחות משנים פי' שאין משגיחין בדבר המערער א' אלא ערער תרי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני פי' שאם יבואו שנים ויאמרו מזוייף הוא ולא כתבו הבעל גם אם יבואו שנים ויקיימוהו מה מועיל תרי ותרי נינהו אלא בעל פי' שאם יבא בעל ויערער כי אני לא כתבתיו ומזוייף הוא צריך להתקיים בחותמיו ולערער דבעל ודאי משגחי' וי"ל דוקא בחותמיו אבל שליח כיון שיצא הגט מידו שוב אינו נאמן דדוקא אי אמר מקמי הכי שוב אינו יכול הבעל לערער כדאמרן אי עבדת מהנית אבל כיון שיצא השליחות מידו שוב אינו נאמן ואע"פ שיש לדקדק ממאי דאמרי' לקמן ולא הספיק לומר עד שנתחרש נטמא דנתחרש הא לא נתחרש אע"פ שלא אמר

תוספות

לעולם הוא בן חורין. דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי: **עד שיאמר.** סתם חוץ מדבר מועט ולא יפרש מה הוא משייר דהתם אמרינן לאחד מריבוא דקאמר היינו עבד ואיהו לא מחייב ליה אלא כאחד מריבוא בנכסים אע"ג דשוי טפי. ומדקאמר ר"ש לעולם הוא בן חורין אשמעינן לא שנא היכא דקנה שאר נכסים עמו כגון שפירש השיור ששייר חוץ מקרקע פלוני דהשתא קנה עצמו ושאר נכסים חוץ מן השיור ולא שנא היכא דלא קנה שאר נכסים כגון שלא הזכיר שם הקרקע ששייר דכתב ליה חוץ מבית כור קרקע דהשתא לא קנה שוס קרקע דבכל חד וחד איכא למימר היינו ההוא דשייר אפ"ה הוא בן חורין דהוא לאו קרקע הוא ולא שייריה דהוא לאו קרקע הוא ולא כל נכסי קאמר פלגינן דיבורא דהא כל נכסי לעבדו ועמד חוזר בנכסים ואינו חוזר בעבד חוזר בנכסים מתנת שכיב מרע הוא ואינו חוזר בעבד שהרי יצא עליו שם בן חורין אלא אמר רב אשי התם היינו טעמא משום דלאו כרות גיטא הוא: אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו: ערער כמה אילימא ערער [3]חד והאמר ר' יוחנן דברי הכל אין ערער פחות משנים ואלא ערער תרי תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני [3]אלא ערער דבעל: **מתני'** [3]**המביא גט** ממדינת הים ואינו יכול לומר בפ"נ ובפ"נ אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוו למוליך ולמביא וזו [7]אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים: **גמ'** [8]מאי אינו יכול לומר אילימא חרש חרש בר אתויי גיטא הוא והתנן [9]הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחרש שוטה וקטן [10]אמר רב יוסף [11]הכא במאי עסקינן כגון שנתנו לה כשהוא פיקח ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנתחרש: אחד גיטי נשים ואחד שיחרורי עבדים: תנו רבנן בשלשה דרכים שוו גיטי נשים לשיחרורי עבדים [12]שוו למוליך ולמביא [13]וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים [14]וכל השטרות העולים

כרות גיטא הוא משום דאיכא למימר מדשייר בנכסים שייר נמי בעבד ולפי זה בתין לו אלא אותה העיר דלא שייך למימר מדגתת לשורא שייר נמי עבד מודה ר"מ דיאלא לחירות דפלגינן דיבורא ואין משמע כן בתוספתא כדפירש' ולשון אפי' אינו מיושב דאפילו אין לו אלא אותה העיר משמע דכ"ש יש לו שאר נכסים דיאלא לחירות ואדרבה ר"מ לא פליג אלא שאין לו שאר נכסים: **שפתים** ישק **משיב דברים נכוחים.** כשאדם אומר דברים נכוחים אותם שסביבותיו משיקין שפתותיהם זו לזו שאותקין ואין יודעים מה להשיב: **ואינו** חוזר בעבד. וא"ת ואמאי יאלא בן חורין יד) [ומותר בגת מוריון טו)] [7] הא מתנת שכיב מרע הוא ולא קנה אלא לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה [8] וי"ל בדכתב ליה מהיום [9] אי נמי אפילו סתמא דכיון דדעת שכיב מרע לשחררו [10] דעתו שיקנה בשעה שראויה לשחרר דהיינו מחיים וא"ת דסתמא דדעת של שכיב מרע לחזור בו אם יעמוד [12] אמאי אינו חוזר בעבד וי"ל דהכל תקנת חכמים היא גם מה שאינו חוזר בעבד דמסתמא דעתו כמו שיאמרו לו חכמים [13] ומיהו אם כתב בהדיא מהיום אם יומות עו) [מהיום אם לא ימות] אין נראה שיועיל לענין זה יאא עליו אם בן חורין לומר שאינו חוזר בעבד מאחר שהתנה בפירוש: **התם** משום דלאו כרות גיטא הוא. וא"ת דכפ' מי שמת (ב"ב דף קנ.) [14] [בעי למימר] עבדא כמקרקעי דמי ופריך עליה מהך דשייר בנכסיו כל שהוא לא יאא בן חורין וקאמר עלה רב דימי עשו מטלטלין שיור אלא עבד וא"ל רבא לרב נחמן מ"ט וא"ל משום דעבדא כמטלטלי דמי ומטלטלי הוי שיור אלא עבד ומשני רב אשי אגן משום דלאו כרות גיטא הוא מתניגן לה משמע דרב נחמן דפי' טעמא משום דעבדא כמטלטלי דמי ליה טעמא דלאו כרות גיטא הוא ואורי"ת דהתם ס"פ אגן משום דלאו כרות גיטא הוא מתניגן שכך השיב ר"נ לרבא ולא משום דעבדא כמטלטלי הוא שלא השיב כן רב נחמן מעולם ודהשתא רב אשי דהתם לטעמא דפירש הכא טעמא דר"נ הוי משום דלאו כרות גיטא הוא כמו שהוא מפרש שם: **והאמר** ר"י ד"ה בו'. אי"ת דעיקר מילתא דר"י איתמר בפ"ב דכתובות (דף כג.) גבי פלוגתא דמעלין לכהונה ע"פ עד א' ואע"ג דהתם נמי מייתי ליה כלישנא דמייתי לה הכא:

[וע"ע תוס' כתובות כו. ותוס' ב"ב לב. ד"ה והאמר כתנו הכי בשם ר"י]:

סמוך אהני. שפוסלין המתימה ולוקמה בחזקת אשת איש: **אלא** ערער דבעל. וה"ה עערער לקוחות שבאה אשה לטרוף מהן כדאמרינן בירושלמי: **שוו למוליך ולמביא.** וא"ת בשלמא באשה הוי משום עיגונא אבל בעבד [7] מה עיגון יש לאי משום [8] דאסור בגת חורין [9] ובשפחה [7] לא ליתביה האי שליח לעבד גט זה שהביא ממדי"ה ולא יאסר בשפחה וי"ל דהשוו עיגון הא דאסור בגת חורין ומה שאינו מתחייב במלות: **ששון גיטי נשים לשחרורי עבדים.** מיפכא הוה ליה למימר ששוו שחרורי עבדים לגיטי נשים דעיקר דין מוליך ומביא הוי באשה [10] אלא אגב דעד השתא איירי בגיטין נקטיה בריש [11]:

מתני' אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוים למוליך (והמביא) [ולמביא] וזו א' מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים. פי' לענין דין שיוכל לקיימו דשויוה רבנן כבי תרי מה שאין בין בשאר שטרות שצריכין שני עדים לקיים את השטר ואין השליח נאמן כשני' שאם שלח הלוה שטרו למלוה ע"י שליח אין השליח נאמן לקיימו: **כל השטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים** אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשרים חוץ מגיטי נשים ושחרורי **עבדים רבי שמעון אומר כלן כשרים לא הוזכרו אלא [בזמן] שנעשו בהדיוט** פי' כל השטרות שנעשו ע"י ב"ד אומות העולם אע"פ שחותמיהן החתום בתוכן נכרים כשרים דדינא דמלכותא דינא אע"פ שהנוהן והמקבל ישראל חוץ מגיטי נשים דלאו בני כריתות נינהו דאיל ולא שייכי בתורת גיטין וקדושין אבל על הדינים נצטוו בני נח וכן שחרורי עבדים דלכל פסולא דאורייתא שוי שחרור עבד לגט אשה דגמרי' לה לה מאשה:

אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים בשרים חוץ מגיטי נשים. ואור"י דמותמיהן עובדי כוכבים יש לפסול אף ע"פ שכתבו ישראל דלאו בני כריתות נינהו כדאמרינן לקמן ועוד דבעינן לשמה ועובד כוכבים אדעתא דנפשיה קא עביד כדאמרינן בספ"ב (לקמן דף כג.) ועוד דלאו בני שליחות נינהו דאין שליחות לעובד כוכבים ומדבעינן שיאמר לסופר לכתוב ולעדים חתומו משמע דבעי שליחות ועוד דפסולין לעדות [א] ואפי' לרבי מאיר[ט] דלא הוה בעי למיפסל עבד לעדות משום דכתיב (דברים יט) שקר ענה באחיו ועבד אחיו הוא במצות אבל עובד כוכבים דלאו אחיו הוא פשיטא דפסול וכיון דלאו בני עדות נינהו היה לרוי אפילו כל שטרות העולים בערכאות של עובדי כוכבים לפסול מן התורה אפי' אותם העומדים לראיה אלא מקנתא דרבנן הוא [ב] היכא דקיים לן בסהדותייהו שהוא אמת דלא מרעי נפשייהו [ג] ומ"מ שטר מתנה קאמר לקמן (דף י:) דחפצא בעלמא הוא אע"ג דקיים לן דקושטא קאמר משום דהרי אין כאן שטר ולמאי דמוקמינן לה בעדי מסירה ורבי אלעזר היכא דכתבו ישראל לא מיפסל אלא מטעם מזייף מתוכו:

מקרעין להם נייר חלק. פי' בקונט' מסרטין אע"ג דחקיקה חשיבה כתיבה כמו כתב ע"ג טבלא ופינקס הכא לא חשיב כתב ע"ג כתב דפסלינן בפ"ב (לקמן דף יט.) דאין כאן כתיבה גמורה אלא שרושמין קלת [ד] כדי לחתום עליו עדים ועוד [ה] דאפי' דיו על גבי סיקרא חשיבה לקמן בפ"ב (גז"ש) כתב לענין שבת אע"פ שהסיקרא נבלה היא כתב [ו] אבל נשון מקרעין לא משמע כפי' הקונט' הכוה ליה למימר מסרטין ור"מ פי' [ז] שלוקחין נייר חלק ומקרעין עליו [ח] שמות העדים מעבר לעבר [ט] ומשימין אותו על קלף שהגט כתוב בו ונאין העדים וממלאים את הקרעים דיו [י] ונכרת הכתיבה ע"ג ראשונה הוא פירוש ואין הגט יכול להתקיים בחותמיו [יא] ומשני כשהרחיב להם את הקרעים והעדים אין ממלאין לגמרי כל רחב הקרע [יב]:

קורין לפניהם וחותמים. ולא הוי עד מפי עד [יג] שאין צריכין להעיד על עיקר המעשה אלא שאומר שכך כתוב בשטר [יד] ובעי שניים קורין או אפילו יחיד כגון רב נחמן וספרי דדייני דאית להו אימתא כדלקמן בפ"ב (דף יט:): **לא** יתנו לאחר מיתה. פי' בקונטרס ואפילו רבנן דאמרי זכות הוא לעבד וזכין לאדם שלא בפניו היה דלהכי זכה דלא מצי מיהדר ביה מודו רבנן דכל כמה דלא אתא גיטא לידיה לא הוי משוחרר ודבר תימה פירושו כיון דזכות הוא פשיטא דזוכה לאלתר כיון דאמרי' גבי שחרור תן זכי דכאמר לקמן ורש"י בעצמו חזר בו שפי' לקמן (דף יג.) על משנה זו דהאומר תנו גרסינן ול"ג תן גט זה שלא מסר ליד השליח בחייו לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו השליח לעבד להיות משוחרר: **מילתא** דאיתיה בשטרות לא קתני. וא"ת והא פסולא דערכאות איתא בשטר מתנה כדמפרש לקמן (דף י:) חוץ מכגיטי נשים וי"ל דהשתא סבר כאידך שיטא דלקמן: **כי** קתני פסולא דרבנן. אע"ג דאיכא נמי מחוסר דרבנן כגון אין כותבין טופס שמא יכתוב תורף (לקמן דף כא:) מ"מ עיקר [טו] מחוסר דאורייתא אבל עיקר מוליך ומביא דרבנן אע"פ שלרבה ניתקן משום לשמה דאורייתא [טז]:

בעדי מסירה ור"א היא. אע"ג דקתני וכדברי ר"מ בארבעה ה"ק למאן דסבר כר"מ בארבעה והא דקאמר הש"ס נמי אלא לר"מ מגיעה למעוטי מאי למאן דסבר כר"מ [יז] קאמר: כי

העולים בערכאות של עובדי כוכבים אע"פ שחותמיהן עובדי כוכבים כשירין חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים וכדברי ר"מ בארבעה [ט] האומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי רצה לחזור בשניהם יחזור דברי ר"מ בשלמא לרבנן מנינא למעוטי הא דרבי מאיר אלא לר' מאיר מנינא למעוטי מאי למעוטי הא [ט] דתניא [יא] עדים שאין יודעים לחתום מקרעין להם נייר חלק וממלאים את הקרעים דיו אמר רשב"ג [יב] במה דברים אמורים בגיטי נשים אבל שחרורי עבדים ושאר כל השטרות אם יודעין לקרות ולחתום חותמין ואם לאו אין חותמין קרייה מאן דכר שמיה חסורי מחסרא והכי קתני עדים שאין יודעין לקרות קורין לפניהם וחותמין ושאין יודעין לחתום מקרעין להם: ותו ליכא והאיכא [יג] האומר תנו גט זה לאשתי [יד] ושטר שחרור זה לעבדי ומת לא יתנו לאחר מיתה [טו] תנו מנה לפלוני ומת יתנו לאחר מיתה כי קתני מילתא דליתיה בשטרות מילתא דאיתיה בשטרות לא קתני דשלח רבין משמיה דר' אבהו הוו יודעין ששלח ר"א לגולה משום רבינו [טז] שכיב מרע שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני ומת [יז] אין כותבין ונותנין שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה [יח] והאיכא לשמה בשלמא לרבה היינו מוליך ומביא אלא לרבא קשיא ותו בין לרבה בין לרבא [יט] האיכא מחובר כי קתני פסולא דרבנן דאורייתא לא קתני והא ערכאות של עובדי כוכבים דפסולא דאורייתא הוא וקתני בעדי מסירה וכרבי אלעזר דאמר [כ] עדי מסירה כרתי והא מדקתני [כא] סיפא ר' שמעון אומר אף אלו כשירין וא"ר זירא ירד רבי שמעון לשיטתו של ר"א דאמר עדי מסירה כרתי מכלל דתנא קמא סבר לא איכא

ליה אלעא עד דלימטיא שטרא לידיה והיא שעתא פקע ליה רשותיה: **שמא לא גמר להקנותו לו.** ע"פ לוותאו בתקנה דתקון רבנן לשכיב מרע: **אלא בשטר.** כי מטא שטרא לידיה ליקנינהו בשטרא: **ואין שטר.** מקנה לאחר מיתה דהא פקעה ליה רשותיה דגוותן: **והאיכא לשמה.** דשוו גיטי נשים ושחרורי עבדים: **בשלמא לרבה.** דאמר תקנתא דמוליך ומביא לפי שאין בקיאין לשמה היא היינו מוליך ומביא: **האיכא מחובר.** דפסול בתרוייהו דכתיב (דברים כד) וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר קנילה. ושחרור גמר לה להי [כב]: **פסולא דרבנן.** מוליך ומביא רבנן הוא דאצרכוהו למימר בפני נכתב. עד כותי פסול מדרבנן בשאר שטרות דאחזקינהו סתמייהו לפסולא. ערכאות לקמיה פריך והא ערכאות פסולא דאורייתא שאין עדותן כשר לפי שאינן בתורת גיטין וקידושין ורחמנא אמר וכתב ונתן מי שיהא בכלל נתינה יצאו בכלל כתיבה והכי מפרש בפרק שני (לקמן ד' כג.): **בעדי מסירה.** מתני' דמכשיר בשאר שטרות ופסל בהני כגון דאיכא עדי מסירה: **ור"א היא דאמר עדי מסירה כרתי.** ואין צריך לחתום בגט וכי כתב קרא וכתב אכתיבה הגט כתיב ולא אחתימה ידי עדים ומתניתין בשכתבו סופר ישראל ואשמעינן מתניתין דמודה ר"א במזייף מתוכו בחתימת עדים פסולין שהוא פסול [כג] ואע"ג דאיכא הכשר עדי מסירה והאי פסולא מדרבנן גזירה דילמא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה וכי אכשר ר"א דלא חתימו עליה אדהכי כלל: **אף אלו.** גיטי נשים כשרים בחותמין עובדי כוכבים: **ואמר רבי זירא ירד ר"ש**

כו'. ואכשר להו בעדי מסירה וכשכתבו סופר ישראל: **מכלל דס"ק סבר לא.** כרתי עדי מסירה אלא עדי חתימה ופסולא דאורייתא הוא:

מיכא

מסורת הש"ס

ט) לקמן יא.; **י)** לקמן יט.; **יא)** [לקמן יג. כ"ב קנה:]; **יב)** כ"ב קנב. ולף קנה:; **יג)** [לקמן י: כ: כא: כב. כד: כו: לו. סד. פו: כתובות לד: קדושין מח. ב"ב קט. קעב.]; **יד)** לקמן י.; **טו)** [סנהדרין טו.]; **טז)** [לקמן לט:]; **יז)** [ב"ב קעה.]; **יח)** [שם קמז:]; **יט)** נ"ל ג' וד'; **יב)** מ"ל מ"ז, **יג)** [לקמן לט:]; **יד)** [לעיל ד.]; **טו)** [נ"ק פח.].

מוסף רש"י

בערכאות של עובדי כוכבים. מקום בית ווטד דיינים קנוטין שלהן (לקמן י:). **רצה לחזור בשניהם.** קודם שהגיע ליד האדם והעבד, יחזור. ואין השליח יכול לזכות בהן לגרמו דמוד הוא להן כדמפרש לקמיה (לקמן יא:). **האומר תנו גט זה לאשתי.** גרסינן בגמרא, ולא גרסינן תן, שלא מסרם לידי שליח בחייו, לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו השליח לעבד להיות משוחרר (לקמן יג.). **לא יתנו לאחר מיתה.** דגיעת לא הוי עד דמעני לידיה וכי מעני לידיה הא מית ליה דמשחרר ופקעה ליה רשותיה (שם). **שכיב מרע כו'.** אין כותבין ונותנין. לאחר שמת, שמא לא גמר להקנות לו בעל פה עד שיכתוב השטר ושטר שנכתב לאחר מיתה לאו כלום הוא, דלענין שטר לא אמור רבנן דבר שכיב מרע כבמתנין דמו, אלא לענין מתנת ממון, דלי אמר תנו נותנין אף לאחר מיתה (ב"ב קנב.). **עדי מסירה כרתי.** דאמר עדי מסירה (לקמן יט.) אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו בפני עדים גופה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם, שמא יאמרו עדי מסירה לו ילכו למדינת הים, אלמא עדי מסירה עיקר (כתובות צד:). **כרתי.** משוי ליה ספר כריתות (קדושין מח.).

מוסף תוספות

א. מן התורה, דלא עדיף מעבד דפסול לעדות. תוס' הרא"ש. **ב.** משום תקנת השוק שאנו צריכין לישא וליתן בשטרותיהם, וסמכו על זה. תוס' הרא"ש. **ג.** ודלא כפירש"י שפי' שאע"פ שחותמיהן גרים כשרים משום שנצטוו על הדינין, משמע שרוצה להכשירן בשאר שטרות מן התורה. תוס' הרא"ש. **ד.** להכירא. תוס' הרא"ש. **ה.** אפי' אי הוי כתב, כיון שהעליון חשוב טפי מן התחתון לא חשיב כתב ע"ג כתב. תוס' הרא"ש. **ו.** אע"ג דאמר לקמן אע"פ שאנו מדמין נעשה מעשה, ה"מ דיו ע"ג סיקרא דסיקרא חשיב קצת אבל דיו ע"ג רשימא כתב גמור היא בין לענין שבת בין לענין גיטין. תוס' הרא"ש. **ז.** לא שיהו נוגעים בנייר שהגט כתוב בו, אלא. תוס' רי"ד לקמן יט. **ח.** האותיות של. תוס' הרא"ש. **ט.** שנמצא הנייר שלם ושמות העדים הוא החלל. תוס' רי"ד לקמן יט. **י.** וכתבו בתוס' דדוקא דרך כתיבה אבל לא לשפוך דיו על הנייר, שאין זו כתיבה. ריטב"א. **יא.** [ד]הלא אין כתיבתן דומה לשאר כתיבת ידן שהרי הן כותבין מה שצירורי הראשונים. תוס' הרא"ש. **יב.** והתימתן דומה לשאר כתב ידן; ולפירש"י נמי יש לפרש שערשון להם סריטה רחבה. תוס' הרא"ש. **יג.** שהרי הוא בעצמו ראה אותה עדות ואינו מאמין אחרים בה. ר"ן לקמן יט: **יד.** הוו אינה עדות אלא מילתא דעבידא לאגלויי הוא. ר"ן לקמן יט: **טו.** שם. תוס' הרא"ש. **טז.** מ"מ סתם ספרי דדייני מיגמגמ גמירי. תוס' הרא"ש. **יז.** בהא. רשב"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

איכא בינייהו שמות מובהקין. כלומר ת"ק בשיטתיה דרבי אלעזר קאי ומדרבנן הוא דפסליה דילמא אתי למיסמך אחמומין ולמוסרו בפניהם ואתא ר' שמעון למימר אם שמות מובהקים דעובדי כוכבים הן שאין ישראל נקראין באותן שמות אלו היינו מוויתי מתוכו דמודה ר"א דכולי עלמא ידעי דעובדי כוכבים הם ולא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה: **חוזה.** רלה לחזור בשניהם לר"מ פסולא דאורייתא הוא דהא כיון דבטיל משלא לשליחותיה דשליח נמלא שאינו שלומו ואין כאן גירושין כלל והיינו דאורייתא דרמתנא אמר ונתן בידה[ד] וזה לא נתן לא הוא ולא שלוחו: הכי גרסינן **אלא כי קאני מילתא דליתא בקידושין.** כלומר כי פרכינן לעיל האיכא מחובר ולשמה לא תשני פסולא דאורייתא לא קאני אלא אימא מילתא דליתא בקידושין לא קאני כגון לשמה. ומחובר איתא נמי בשטרי קידושין כדכתיב (דברים כד) ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר אימקום הוייה ליציאה (קידושין ה. וש"נ). אבל בפני נכתב ליתיה בקידושין דתקנתא דרבנן בעלמא היא בגיטין דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה. ועד כותי נמי אינו כשר בקידושין דהאי דאכשרו בגיטין היינו טעמא כדלקמן (ע"ב) דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה מה שאין כן בשאר שטרות. ועדכאות נמי ליתא בקידושין היכא דאיכא עדי מסירה ישראל דבגט ושחרור הוא דגזרי דילמא אתי למיסמך עלייהו ומגרכינן ליה גיטא אחרינא אבל בקידושין כיון דמדאורייתא מקודשת משום עדי מסירה אי אמרת אינה מקודשת שרית אשת איש לעלמא: **איכא בקידושין.** שאם מסר שטר קידושין לשלומו ולא לחזור חוזר דאין כאן זכות הוא לה דאסר לה אכולי עלמא ומשום האי שטרא אינו מתחייב במזונותיה: **בשליחות בעל בורחה בו.** כלומר דומיא דגיטין לא משכחת לה בקידושין דהא שליח זה משתלח אצלה לגרשה בעל כרחה וכן לעבד לשחררו על כרחו אבל בקידושין לא היה נעשה שליח אצלה על כרחה הילכך הכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה היה נעשה שליח אצלן על כרחן ואם רלה הבעל חוזר מה שאין כן בקידושין דאע"ג דחוזר לא דומיא דהני הוא: **מתני' עד כותי פסול.** דחשידי אעדות שקר: **חוץ מגיטי נשים.** כדמפרש בגמרא: **נלפר עופנאי[ה]: גמ' מלא כותי מוסרת.** בפסח לאכילה ולא חיישינן שמא החמיצה: **ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.** משום חומצת לילה הראשון שהוא חייב לאכול מצה המשתמרת כדכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות. ואפי' ידענין בה דלא החמיצה לא נפיק בה אלא אם כן עבד לה שימור לשם חומצת מצה[ו] דכתיב (שם) ושמרתם את המצות וכותים בקיאין הן שצריכה להשתמר לשמה ועושין לה שימור: **ר"א אוסר.** אף באכילה כל ימות הפסח דחשדינן להו שמא מחמצין: **כל מלוה שהחזיקו בה כו'.** ובהכל שותפין[ז] מפרש דאתי ר"ש לאוסופי אתנא קמא אף מצוה שהיא מדברי סופרים ואינה כתובה בתורה אם החזיקו בה סמכינן עלייהו: **אפי' שאר שטרות נמי.** דהא לא חשידי: **אי דאחזוק.** בהלכות גיטין ושטרות: **וכגון דאחזוק בהא.** בגיטין ושחרורין: **ולא אחזוק בהא.** בשאר שטרות: **אי הכי מאי איריא.** דלא אכשרינן בגיטין אלא חד כותי כדקתני מתני' עד כותי דחד כותי וחד ישראל הוא דמכשר אבל תרוייהו כותים לא: **לא הכשירו בו.** בגט אשה: **לעולם רב' אלעזר.** דאמר חשידי. וגיטין מאי טעמא הוכשר עד כותי: **כגון דחתים ישראל.** עד השני: **לכסוף.** תחת כותי: דאי

כי קתני מילתא דליתא בקידושין בו'. כל הני ליתנהו בקידושין דמוליך ומביא בגט משום עיגונא אבל כאן[א] אם תלכה לא תקבל הגך קדושין[ב] ועד כותי לא שייך בקידושין דבגט הוא דמכשירין כדלקמן משום דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה[ג] דאי לאו דכותי חבר הוה לא הוה מחתים ליה מקמייה אבל בקדושין חותמין זה בלא זה שייך למיגזר משום כולכס דגבי גט גזרינן שמא יאמר כולכס חתומו ואם יחתמו זה בלא זה לאחר שחתמו בו שניס ויתנוהו לאשה ותסבור שהיא מגורשת ותלך ותנשא ובעל קפיד אבל בקידושין אין לחוש אם תסבור שהיא מקודשת[ג] והא לא שכיחא שתקבל קדושין מאחר כיון שסבורה להיות מקודשת וכן ערכאות כיון דאיכא עדי מסירה ישראל כשר בקדושין אע"פ שחותמין עובדי כוכבים דליכא למיחש דילמא אתי למיסמך עלייהו דלא אתי לידי תקלה במה שסבורה להיות מקודשת כדפירשנו וא"ת והאיכא זמן שטו גיטי נשים לשחרורי עבדים[ד] כדאמרי' בפרק ד' אחין (יבמות דף לא.): והא[ה] בעבדא איכא דקני בכספא ואיכא דקני בשטרא ותקון רבנן זמן[ו] ובשחרורי עבדים אייני ולא כמו שפירש שם בקונטרס שטר מכירת עבד דא"כ[ז] הוה מצי למפרך[ח] מקרקעות וכל שטרות[ט] ועוד דאותו[י] אינו נפסל כשאין בו זמן אלא בשטר שחרור איירי שנפסל בלא זמן כמו גיטי נשים וי"ל דכיון שרגילין לעשות זמן בכל שטרות לא תניא הכא[יא]:

בשליחות בעל בורחה בו. פי' בקונטרס והכי קתני בזו שוו גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה נעשה שליח אצלו בע"כ ואם רלה הבעל חוזר מה שאין כן בקדושין דאע"ג דחוזר לאו דומיא דהני הוא ואין נראה דאי מיירי בשליחות בעל כורחייהו[ד] דכיון דבעבד ואשה איכא שליחות בעל כורחייהו הוה אמינא דאין יכול לחזור דכיון דבא ליד השליח כאילו בא[טו] לידה דמי כיון שאין יכולים לעכב אבל קידושין דאין בע"כ פשיטא דחוזר ומילתא דליתא בקדושין הייט דליתא חידוש בקדושין וקשה ליתני דשוו לגע"כ והוו אדרבא אפי' לרבנן[א]: **מצת כותי מותרת.** ואם תאמר הלא גזרו על פתן כדאמרינן בפירקי דרבי אליעזר (פ' לח)[ב] לפי שהיו מבטלין בנין בית המקדש בימי עזרא[ב] וקתני התם מכאן אמר רבי אליעזר כל האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר ותניא נמי בפ"ק דחולין (דף יג.) גבי מין פתו פת כותי ואור"ת דמיירי בעיסת ישראל שעשה כותי מלה ממנה[ג] וא"ת אמאי יולא בה ידי חובה דילמא לא שמרה לשם מלה דחשידי אלפני עור וגו' וי"ל כגון דקיס לן דאין לכותי מלה אחרת שיוכל לאפות בה ידי חובתו כדמשמע בריש חולין (דף ד.) קוטע ראשו של אחד מהן ונותנו לו אכלו מותר לאכול משחיטתו: **ואדם יוצא בה ידי חובתו.** זו אף זו קתני ואשמעינן דבקיאין בשימור לשם מלה: **אי תנא קמא אפי' שאר שטרות נמי.** אור"י דמשמע דלא"ק[ד] מהניא כתיבה[טו] לחודיה אע"ג דלא אחזוק מדלא קאמר אע"ק אי לאחזוק כו' דקאמר ארשב"ג וא"כ פשיטא ליה לש"ס דמלה לא אחזוק פירוש אין ידוע אי אחזוק דאי מלה כתיבה ואחזוק מנא ליה לש"ס דכתיבה לחודיה מהניא לתנא קמא[טו] וכן משמע בפרק קמא דחולין (דף ד.) דמעיקרא מוקי פלוגתייהו בכתיבה ולא אחזוק דלא"ק מהניא ולרשב"ג לא מהניא ופריך האי כל מלוה שהחזיקו בה אם החזיקו בה מיבעי ליה משמע דלא ידיע לן אי אחזוק בה מדקאמר אם אחזוק בה מיבעי ליה וקשה דלמאי דמסיק התם דאחזוק בלא כתיבה איכא ביניייהו דלתנא קמא לא מהני ורשב"ג לטעמיי אתא למימר דמהני מנא ליה דלא מהני לא"ק כיון דכתיבה לחודיה מהני אע"ג דלא מהני לרשב"ג כדמשמע הכא כ"ש דמהני חזקה לחודה דעדיפא דמהני אף לרשב"ג ודומק לומר אע"ג דממילתא דתנא קמא אין להוכיח דלא מהני חזקה לחודיה מכל מקום יש לדקדק מרשב"ג דאתא לטעמיי חזקה לחודה מכלל דלתנא קמא לא מהני ונראה לר"י דלמסקנא דהתם מלה כתיבה והחזיקו בה והשתא יש להוכיח ממנא קמא גופיה דחזקה לחודה לא מהניא מדנקט מלה דכתיבה ואחזוק דאי חזקה לחודה מהניא הוה ליה למינקט שחיטה דליכא אלא חזקה לחודה ואם תאמר אם כן מנא ליה דכתיבה לחודה מהני לתנא קמא כיון דמלה כתיבה ואחזוק ויש לומר מדלא מפרש בהדיא מלה כותי מותרת הואיל והחזיקו בה משמע דלא הוי טעמא אלא משום כתיבה שהוא טעם הידוע לכל בלא שום פירוש ואם תאמר כיון דלתנא קמא חזקה לחודה לא מהניא מנא לן דכתיבה לחודיה לא מהניא לרבן שמעון בן גמליאל דפריך אי אחזוק כו' דילמא כתיבה עדיפא דמהני אפי' לתנא קמא וכל שכן דמהני לרבן שמעון בן גמליאל ועוד במסקנא דחולין הוה ליה למימר אחזוק בדלא כתיבה נמי איכא ביניייהו מדלא קאמר

איכא בינייהו שמות מובהקין והא חזרה דאורייתא וקתני אלא כי קתני מילתא דליתא בקידושין מילתא דאיתא בקידושין לא קתני והא חזרה גופה איתא בקידושין בשליחות בעל כורחה דבגירושין איתא ובקידושין ליתא: מתני' [ו]אכל גט שיש עליו עד כותי פסול [ז]חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים מעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותנאי גט אשה והיו עדיו עדי כותים והכשיר: גמ' מני מתני' לא ת"ק ולא ר"א ולא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [ח]מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח רבי אלעזר אוסר לפי שאין בקיאין בדקדוקי מצות רשב"ג אומר [ט]כל מצוה שהחזיקו בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מישראל מני אי ת"ק אפילו שאר שטרות נמי אי רבי אלעזר אפילו גט אשה נמי לא ואי רבן שמעון בן גמליאל אי דאחזוק אפי' שאר שטרות נמי אי דלא אחזוק אפילו גט אשה נמי לא וכי תימא רבן שמעון בן גמליאל היא ודאחזוק בהא ולא אחזוק בהא אי הכי מאי איריא חד אפילו תרי נמי אלמה אמר רבי אלעזר לא הכשירו בו אלא עד אחד כותי בלבד [י]לעולם רבי אלעזר וכגון דחתים ישראל לבסוף דאי

עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פ"ו מהל' עבדים הל"ו ומגג עשין פז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' מז:

מוסף תוספות

א. לא תקינו בקידושין, דלא שייך כאן טעמא דעיגונא. תוס' הרא"ש. ב. אם לא יהא מקוים ועד שתדע שנעשה לשמה. תוס' הרא"ש. וכיון דבדידה תליא מלתא ואיהי שקלא להו מדעתה, ואי אתי בעל ומערער נמי מצי מגרש לה, למאי ניחוש להו. הגמ"ש. ג. [ד]לא נפיק מינה חורבה. תוס' הרא"ש. ד. ולריתיה בקידושין. תוס' הרא"ש. ה. לידע מתי נאסר בשפחה והותר בבת ישראל. תוס' יבמות לא: ד"ה והא. ועי' תוס' לקמן ח. ד"ה מפני. שלומר טעם אחר. ו. מ"ש דנקט עבד. תוס' יבמות לא: ד"ה והא. ז. [מ]שטר מכירת. תוס' יבמות לא: ד"ה והא. ח. שכותבין בהן זמן. תוס' הרא"ש. ט. שטר מכירת עבד. תוס' הרא"ש. י. כיון דעומד וצווח ואומר שאינו רוצה להשתחרר ודאי חוב הוא לו. תוס' הרא"ש. יא. ועי' תוס' הרא"ש וריטב"א שמתלצים. יב. וליכא למימר דהיינו בכותים ראשונים דכתיב בהם יאות אלהיהם היו עובדים', דהא. תוס' תוליו ד. ד"ה מלא. יג. [ומתוס' קידושין עו. ד"ה מלא, וכן בריטב"א תוליו ד. ד"ה דתניא מלא, תי' בע"א קלא]. יד. לא בעי חזקה. תוס' הרא"ש. טו. באורייתא. כש"י תוליו דף ד. טז. דלמא רבנן תרתי בעו. תוס' הרא"ש.

פסקי רי"ד

כל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים ומעשה שהביאו לפני ר"ג לכפר עותני גט אשה והכשירו אע"פ שהיו עדיו עדי כותים פי' כל שטר שחתום בו עד כותי פסול שהכותים הם חשודים להעיד עדות שקר חוץ מגיטי וכו' לקמן מפרש טעמא א"ר אלעזר לא הכשירו בגט אלא ע"א כותי בלבד וכגון דחתם ישראל לבסוף

מסורת הש"ס

א) לעיל ט., ב) קידושין עו. תוליו ד. [תוספתא פסחים פ"ג], ג) [כרכות מז: תוליו שם], ד) [דברים כד], ה) בס"א נוסף: מקום, ו) [פסחים לח:], ז) [חולין ד.], ח) [וע' היטב תוס' יבמות לא: ד"ה והא], ט) צ"ל לידן. רש"ש, י) [דפוס וינציאה].

גליון הש"ס

מתני' חוץ מגיטי נשים. ע' ב"ב דף קס ע"ב תד"ה שלא תחלוק:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כי וכו' ואי לאו דכותי וכו' (ב) עבדא דאיכא דקני:

מוסף רש"י

כל גט. כלומר כל שטר (לעיל ט.). מצת כותי מותרת. לאכלה בפסח ואין בה משום חשש למימרו (קדושין עו.) ולא מייתינן למצ' בפסח (חולין ד.). ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. שהכתוב קבעו חובה לאכול מצה בלילה ראשונה דכתיב (שמות יב) בערב תאכלו מצות, ואם יבא ולא אכל עבר בעשה (חולין ד.) ויוצא בה, הלא הוי כקממין וביקום של עובדי כוכבים שלא אמלו, דקי"ל (פסחים מ.) אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל מזה מלה אחרת בחמרונה, משום דבמצת מצוה בעינן שימור לשם מצוה, אבל מצת כותי אין צריך לאכול מלה אחרת בחמרונה דבקיאי במצות שימור (קדושין עו.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות